

60. SOSYAL SİYASET KONFERANSLARI

ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ VE ÇALIŞMA YAŞAMINA YANSIMALARI

AÇILIŞ KONUŞMALARI :

PROF. DR. AHMET GÖKÇEN
(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YRD.)

PROF. DR. SEDAT MURAT
(İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ DEKANI)

SUNUCU: Sayın Çalışma Genel Müdürümüz, konfederasyon başkanlarımız, sendikalarımızın değerli temsilcileri, değerli hocalarım ve öğrenci arkadaşlarım... İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkilerin bölümünün eskimeyen bir geleneği olan Sosyal Siyaset Konferanslarının 60.ıncısına hepiniz hoş geldiniz. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünün düzenlediği 60. Sosyal Siyaset Konferanslarının açılış konuşmalarını yapmak üzere Sayın Rektör Yardımcımız Ahmet Gökçen hocamızı kürsüye davet ediyorum.

AÇILIŞ KONUŞMASI :

PROF. DR. AHMET GÖKÇEN
(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YRD.)

PROF. DR. GÖKÇEN: Saygıdeğer hocalarım, çok kıymetli konfederasyon başkanları, sayın genel müdür, sevgili öğrenciler, hepinize hoş geldiniz diyorum. İktisat Fakültesinin ve Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümümüzün, geleneksel olmayı da

artık çoktan geçirdiğini zannettiğim bu konferanslar dizisinin bir yenisinde daha birlikte olacağız. Bu konferanslar gerçekten Türk çalışma hayatının yönlendirilmesinde ve çalışmanın doğru bir mecraya oturtulması konusunda çok yararlı konferanslar olduğunu düşünüyorum. Zaten bu bölümümüz aslında İktisat Fakültesinin kurulmasına mesnet teşkil eden bir bölümümüzdür. Yanlış hatırlamıyorsam, bu bölümümüz Hukuk Fakültesinin bünyesinde kurulmuş olan, İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü İktisat Fakültesinin doğmasına yol açmış ve İktisat Fakültesinin organize olmasında zamanın Alman hocalarıyla birlikte birinci derecede rol oynamış bir kökene sahiptir. Benden daha yaşlı hocalarım var burada, olayı yaşamış hocalarımız var. Biz birinci jenerasyonda yaşamadık ama yaşayan hocalarımıza yetişmişik. O hocalarımızın İktisat Fakültesinin tedrisat yapısında, teşkilatlanmasında ve yetiştirdiği insan gücü ile Türk çalışma hayatının, Türk İktisat Politikasının ve hatta Türk Siyasi Hayatının şekillenmesinde oldukça büyük etkileri olduğunu rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Bundan fakülte mezunu olarak da gurur duyuyorum. Çok uzun dönemler, günümüzde de dâhil olmak üzere Türk bürokrasinin en üst seviyesinde İktisat Fakültesi büyük roller almıştır. Yalnız devlet bürokrasisini kast etmiyorum. Aynı zamanda özel sektör bürokrasisinin ve özel sektör yöneticilerinin içinde de İktisat Fakültesi mezunları oldukça etkin görevlerde bulunmuşlardır. Ve ümit ederim ki bundan sonra da daha genç öğrencilerimiz yine bu boşluğu dolduracaklar; bu etkinliği devam ettireceklerdir. İşte burada, Fakültemizin iktisadi ve politik yönetimde etkili olmasında rol oynayan faktörlerden birisi de bu tür bilimsel çalışmalardır. Sadece yayın ve öğretim ve eğitim faaliyetlerine değil aynı zamanda araştırma ve konferanslara da çok büyük önem vermiş olmasından dolayı mezunlarımız hem hak ettiği yere ulaşabilmekte hem de gerçekten Türk çalışma hayatının şekillenmesinde ve doğru şekillenmesinde rol oynamaktadır. Bu açıdan hem geçmiş hocalarımızı hem bugünkü hocalarımızı takdirle yâd etmek istiyorum.

Öyle zannediyorum ki bugünkü toplantıda da bütün konfederasyon başkanlarımız da burada. Şimdi Sayın Delican başkanım da otururken kimler var diye de baktık. Bu arkadaşlarımız, anayasada son yapılan ve yapılacak olan değişikliklerde nasıl bir etki yaratacağını, hatta yapılacak olan değişikliklere nasıl bir yön verilmesi gerektiği üzerinde zannediyorum oldukça güzel ve faydalı tartışmalar

yapacaklardır. Onun için bu tür toplantıların bu dönemde daha da hız kazanmasında büyük fayda olduğunu düşünüyorum. Çünkü yakın geçmişte anayasada yapılan değişikliklerin henüz yeterli olmadığını ama hükümet programı içinde bu değişikliklerin çok daha geniş kitleleri de etkileyecek şekilde yapılacağını beyan etmektedirler. Dolayısıyla belki önümüzdeki seçim döneminde, ki beş-altı aylık bir dönem var, anayasa değişikliği gündeme gelmeyecek ama herhalde anayasa değişikliği seçimlerden sonra en çok tartışılacak olan konuların başında yer alacaktır. Onun için bu altı aylık dönemde bununla ilgili yapılacak olan toplantıların konferans, sempozyum ve seminerlerin büyük yararı olacaktır diye düşünüyorum. Bu açıdan fakültemizi ve özellikle Sayın Dekanımızı (Sayın Dekanımızın burada iki rolü var: hem Dekan olarak hem de Çalışma Ekonomisi bölüm başkanı olarak) böyle bir karar vermiş olmasından dolayı kendisini kutluyorum. Bu çalışmanın hepimize ve ülkemize fayda getirmesini diliyorum, saygılar sunuyorum. Yeniden hoş geldiniz demek istiyorum.

SUNUCU: Açılış konuşmasını yapmak üzere İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanımız ve Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm Başkanımız, sayın hocamız, Prof. Dr. Sedat Murat'ı kürsüye davet ediyorum

AÇILIŞ KONUŞMASI :

PROF. DR. SEDAT MURAT
(İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ DEKANI)

PROF. DR. MURAT: Sayın Rektör yardımcım, çok değerli genel müdürüm, işçi ve işveren kesiminin ve memur sendikalarının değerli başkanları ve temsilcileri... Tabi şu anda bütün memurlarımız genel başkan düzeyinde temsil ediliyorlar. İşveren sendikaları genel sekreteri teşrif buyurdular, kendilerine çok teşekkür ediyoruz. İşçi sendikalarımızın genel başkanlarının mazeretleri nedeniyle bugün buraya gelemediler, üzüntülerini belirttiler ama selamlarını ilettiler.

Değerli misafirler, değerli öğrenciler, değerli meslektaşlarım ve tabi çok saygıdeğer hocalarım... Bugün tarihi bir gün yaşıyoruz aynı zamanda, gerçekten tarihi bir gün... Benim açımdan da çok önemli... Yani inanın şu anda nasıl ki öğrenciler hocalarının karşısında... Öğrencilerimizin yüzleri gülüyor, Sedat hoca bize sınavlarda not veriyordu, bakalım şimdi hocalarının karşısında ne yapacak diye için

için belki de gülüyorlar. Evet, gerçekten beni yetiştiren hocalar burada; yüksek lisans, doktora, doçentlik... Bugüne kadar, halen de kendilerine zaman zaman hatta sürekli olarak başvurduğum çok değerli hocalarım burada bulunuyorlar. Bu anlamda özellikle bugünkü konferansımız gerçekten çok önemli. Yeni nesil ile geçmişteki hocalarımızı bir araya getirmiş bulunuyoruz. Şimdi bu konferanslar, belki yeni nesil pek bilmeyebilir, eski hocalarımız bu konferansların başlatıcısı oldukları için iyi biliyorlar. Onlar için bir tekrar olacak. Sosyal Siyaset Konferansları 1948 yılında İçtimai Siyaset Konferansları adıyla başlatılıyor. 1961 yılından itibaren Sosyal Siyaset Konferansları ismini alıyor. Yani 62 yıllık bir geçmişi bulunuyor. Oldukça eski bir geçmiş, uzun bir dönem. Tabi bu konferanslarda özellikle Alman hocalardan -fakültemize 1933 yılından itibaren gelip hizmet veren Alman hocalardan- sosyal siyaset kürsüsünü kuran -o zamanki ismi sosyal siyaset kürsüsüydü, 1983 yılından itibaren bölümümüzün adı "Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri" oldu- özellikle kendisini saygıyla andığımız Gerhard Kessler bölümümüzün kurulmasında emeği geçen önemli bir hocadır. Gerhard Kessler 1933 yılı sonbaharında Türkiye'ye geliyor - Almanya'dan kaçan hocalardan birisi kendisi- ve 1951 yılının ilkbaharında Türkiye'den ayrılıyor. Gerhard Kessler gerçekten bir Türkiye aşığıydı. Zannediyorum Uludağ ile ilgili bir dernek de kurmuştur. Sık sık Uludağ'a giden, Bursa'ya giden bir Türkiye aşığıdır. Her sene bir sömestr gelme talebinde bulunmasına rağmen o dönemdeki bürokratik işlemler nedeniyle maalesef ülkemize gelemiyor. Kendisi, daha önce de belirttiğim gibi, sosyal siyaset tarihinde çok önemli bir şahsiyettir... Dediğimiz gibi 1933 yılında geliyor, 1951 yılında ayrılıyor. Uzun bir süre bulunuyor. Bayrağı daha sonra Orhan Tuna, Kessler'den devralıyor - tabii kendisini rahmetle anıyoruz. O'ndan sonraki kuşak Sabahattin Zaim hocamızdır ki, 4. senesi oluyor ahirete intikalinin. Kendisini de rahmetle anıyorum. Hocamdır kendisi. Yine ondan sonraki hocamız Nusret Ekin hocamızdır ki, Allah kendisine de rahmet etsin, bölümümüzün önemli şahsiyetlerinden birisiydi. Yine şu anda aramızda bulunan hocalarımız, Prof. Dr. Metin Kutal, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Turan Yazgan, bu isimleri bilmeyen, hele hele Çalışma Ekonomisi bölümü öğrencileri arasında yoktur zannediyorum. Öyle bir şey olacağını da tahmin etmiyorum. Kendilerine ben uzun ömürler diliyorum. Sağlık, sıhhat, afiyetler diliyorum. Bugün bizi bu güzel

günümüzde yalnız bırakmadılar. Bu konferansı çok anlamlı bir hale getirdiler.

Değerli öğrencilerim, gerçekten şu anda aramızda buluna hocalar ve onların hocaları Gerhard Kessler, Orhan Tuna, Sabahattin Zaim hocamız sosyal siyasetin hem kurumsal anlamda hem de yasal mevzuatlar açısından, bunların oluşması bakımından, Türk çalışma hayatına çok önemli katkılar sağlamışlardır. Eğer bugün, Türk çalışma hayatı bugünkü hale gelmişse, bunda çok önemli katkıları vardır. Türk çalışma hayatına yön vermişlerdir. Fakat her şey, bugünkü rahat ortamda olduğu gibi değildi, ulaşım imkânlarının, maddi imkânların oldukça sıkıntılı olduğu bir dönemde gerçekten bu işe gönül vermişlerdir. Her birinin belki yüzlerce, binlerce katkıları vardır. Hocalarımızdan duyardık: Nevzat Yalçıntaş hocamız, zannediyorum Zonguldak mıydı hocam? Bir bölgeye işçi seminerlerine gidiyorlar. Soruyorlar işçilere, “sendikalı mısın?” Hocam ne diyorlardı?

PROF. DR. YALÇINTAŞ: Urfalıyım.

PROF. DR. MURAT: Urfalıyım. Sendikalı değilim, Urfalıyım veyahut da “Ağrılıyım, Karşılıyım.” Tabi sendikanın henüz ne olduğu daha bilinmiyor. Yani işçiler tarafından “sendikalı mısın?” sorusuna cevap “hayır Urfalıyım.” Ama “Trabzonluyum” demezler değil mi hocam?

Bölümümüzün gerçekten Türk çalışma hayatına katkısı olduğunu tekrar söylemek isterim.

Değerli misafirler, bugünkü konferansımızda bir araya gelmemizin özellikle iki nedeni var: Birincisi; eski ve yeni nesli bir araya getirmek, bir nostalji yaşamak hem hocalarımızı bir araya getirmek. Gerçi görüşüyorlar. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde önemli bir gelenek vardır: Hocalar ve talebeleri birbirlerini asla unutmaz. Türkiye’de ender rastlanan bir özelliktir bu: Biz hocalarımızı sürekli, bayramlarda, seyranlarda, hastalıklarda yalnız asla bırakmayız. Hocalarımız da buradadırlar. Bu geleneği devam ettiriyoruz. Bu bizim milletimizin güzel değerlerinden birisidir. Bu tür değerler yok oldukça bir toplum yok olur, ekonomik yönde ne kadar gelişirse gelişsin. İşte biz Sosyal Siyaset kürsüsü –eski tabiriyle- bugün Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri mensupları olarak bu geleneği devam ettiriyoruz. Bir önemli nedeni bu; eski ve yeni nesli bir araya getirmek ve güzel bir

nostalji yaşamak. İkincisi 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandum çerçevesinde Türk çalışma hayatında ne gibi değişikliklerin olacağını tartışmak.

Arkadaşlar, Türk çalışma hayatı açısından bu referandum önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Üzerinde epeyce tartışmalar oldu. Çalışma hayatında, anayasadaki değişiklikler nedeniyle meydana bu değişikliklerin, Türk çalışma hayatı üzerindeki etkilerini burada tartışacağız. Bunun için bütün tarafları bir araya getirdik. Bizim bölümde eskiden beri devam eden bu Sosyal Siyaset Konferanslarının önemli bir özelliği; tarafları bir araya getirmesidir. Bu taraflar nelerdir? İşçi, işveren, devlet ve tabi onları da yönlendiren üniversite. Bu dört kesim bir araya gelir. Şimdi aslında bugün, memur sendikalarımız da genel başkanları düzeyinde katıldılar. Uzun yıllar belki memurların katılımı bu tür konferanslarda biraz eksikti. Gerçi geniş anlamda memurlarımız da sonuçta işçidir: Aralarında belki ufak tefek bazı faklar vardır. Yeni düzenlemelerle çok önemli değişiklikler yapıldı.

1924 anayasasında belki çalışma hayatı ile ilgili çok önemli düzenlemeler hemen hemen yok gibidir. Tabi o dönemde Avrupa’daki anayasalarda da ciddi düzenlemeler yok. İkinci Dünya Savaşından sonra başlıyor özellikle sosyal haklarla ilgili düzenlemeler ama 1961 anayasasında gerçekten batılı düzeyde çalışma hayatı ile ilgili önemli düzenlemeler getiriliyor.

Değerli öğrenciler, 1961 yılından sonra, bildiğiniz gibi Türkiye sosyal haklar bakımından önemli imkânlarla kavuşuyor. 1960’lı yıllar önemli bir dönemdir. Sanayi toplumlarının artık dönemini tamamlayıp bilgi çağına geçtiği bir dönemdir. Fakat böyle bir çağda maalesef neyin nesidir tam da bilemediğimiz, az çok tahmin ettiğimiz çok önemli gelişmeler meydana geliyor. Özgürlüklerin önü açılıyor. Sosyal hakların önü açılıyor ama 1970 - 1980 yılları arasında terör olayları had safhaya ulaşıyor. 1980’li yıllara doğru günde 20 gencin öldürüldüğü bir dönem. Dünya bilgi çağına geçerken Türkiye’de, ama maalesef bunu üzüntüyle belirtmek istiyorum, bu kavga işçiler tarafından değil, halk tarafından yapılıyor. Maalesef başta aydınlarımız olmak üzere –ama buna ait olmayanları tenzih ediyorum- başta aydınlarımız olmak üzere üniversite gençliği katılıyor. Halkımızı kullanıyorlar. Bakın 1980 yılında bir ihtilal yapıldı. Bu olaylar biraz da bahane edilerek. Sosyal haklar önemli ölçüde tırpanlandı. Çalışma hayatına önemli sekteler getirildi. 1982

yılında yeni bir anayasa çıkarıldı: 1982 Anayasası. Arkadaşlar, 1982 anayasasında çok geri düzenlemeler görüyoruz. Hâlbuki çok daha ileri düzenlemelerin olması gerekiyordu çünkü bir tepki anayasasıydı. Maalesef bunu açıkça belirtmemiz gerekir: Her ne kadar 1980 ihtilali yapıldığı zaman hedef alınan kesimlerden birisi işçi kesimi olmasına rağmen, açıkça söyleyebiliriz ki yer yer işçiler kullanılmak istenmiş; ideolojik bir kavgaya çekilmek istenmiştir. Ama Türk işçisinin ciddi düzeyde bu olaylara çekildiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Uğraşmıştır ama başarılı olunamamıştır. Fakat fatura önemli ölçüde sendikalara ve işçilere kesilmek istenmiştir. Ama dediğimiz gibi, bu dönemdeki kavga daha çok öğrenciler arasından çıkarılmıştır. Tabi dünya bilgi çağı... Uzaya çıkıldı, haliyle bilgi çağına geçildi. Türkiye maalesef bu dönemdeki uzun süreli grevler ve öğrenci olayları nedeniyle olmaması gereken bir yerde kaldı. Şimdi yeniden bir çırpınış içerisindeyiz ama o hain güçler emellerine ulaşabilmek için yeniden hem çalışma hayatında hem de öğrenciler arasında yeniden nifak ve nefret tohumlarını ekmeye çalışmaktadırlar. Öğrencilerimizden isteğimiz asla bu tür odaklara ait olmamasıdır. Bu konuda duyarlı olunması gerekir.

Arkadaşlar, sevgili öğrenciler, Türk çalışma hayatında işçi ve işveren birlikleri sosyal adaletin, sosyal barışın gerçekleşmesi bakımından çok önemlidir. İki taraftan birisi olmazsa olmaz. Kalkınma bu iki kesimdedir. İşte bu iki kesime ilave olarak memurlarımız da tabi bu tür gelişmelere bu tür haklara çok fazlasıyla layıktır; bunu gerçekleştirebilmek için de, üniversitesiyle, işçisiyle, işvereniyle, herkes bu konuda sorumludur. 12 Eylül Referandumunu ile meydana gelen değişikliklerin çalışma hayatındaki yansımalarının bugün ele alacak olan heyete tekrar hoş geldiniz diyorum. Zahmet ettiler, bizi yalnız bırakmadılar. Ama bu arada şunu da belirteyim, tabii bütün temsilcilere şunu da söylemekten kaçamayacağım, hiç kimse yanlış anlamasın, gerçekten TİSK Genel Sekteri Bülent Pırlar Bey, ne zaman çağırırsak hiçbir talebimizi çevirmediler, sürekli büyük bir sabırla taleplerimize olumlu yanıt verdiler. Zaman zaman da ararken bazen çekiniyorum: Acaba, Sedat Hoca artık bu defa beni mazur görün der mi? Ama hiçbir zaman için böyle bir durumla karşı karşıya kalmadım. Kendilerine teşekkür ediyorum. Tabii diğer konfederasyonlarımızın başkanlarına ve temsilcilerine de tekrar teşekkür ediyorum ve herkese tekrar hoş geldiniz diyorum. Bugünkü konferansımızın çalışma hayatına katkılar sağlamasını diliyorum. Tekrar hoş geldiniz.

SUNUCU: Açılış konuşmaları için saygıdeğer hocalarımıza teşekkür ediyoruz. Şimdi, "Anayasa değişikliklerinin çalışma yaşamı üzerindeki etkileri" başlıklı konferansımızdaki konuşmasını gerçekleştirmek üzere, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Sayın Prof. Dr. Metin Kutal hocamızı kürsüye davet ediyorum.